

ETICKÉ ASPEKTY OŠETŘOVATELSKÉ PÉČE U NEMOCNÝCH S KOGNITIVNÍ PORUCHOU

Bc. Kristýna Schwarzová

PhDr. Jana Horová, Ph.D.

Fakulta zdravotnických studií Západočeské univerzity v Plzni

Souhrn

Tato bakalářská práce byla zpracovaná jako přehledová studie zaměřená na etické aspekty ošetrovatelské péče o pacienty s kognitivní poruchou. Práce se zabývá zmapováním a sumarizací aktuálních publikovaných poznatků v této oblasti. Z výběru studií vyplynulo, že etické aspekty péče o osoby s demencí jsou důležitým tématem, které vyžaduje pozornost a diskuzi. Studie zdůrazňují význam respektu k autonomii, důstojnosti a kvalitní komunikace při poskytování péče této zranitelné skupině. Důraz je kladen také na vzdělání a postoj všeobecných sester v této problematice. Týmová spolupráce mezi poskytovateli péče, rodinou a samotnými pacienty je klíčovým faktorem pro poskytování péče v souladu s individuálními potřebami a vytváření důstojného prostředí pro osoby s demencí. Etické aspekty jsou považovány za aktuální a závažnou problematiku, která vyžaduje další hloubkové zkoumání a výzkumy v této oblasti.

Úvod

Osoby s kognitivní poruchou se stávají častými pacienty v zdravotních i sociálních zařízeních. Jejich specifické a komplexní potřeby vyžadují znalosti o syndromu demence, včetně jeho příčin, diagnostických metod, průběhu, individuálních symptomech a možnostech intervence. Klíčovým prvkem k poskytování kvalitní ošetrovatelské péče je nejen pochopení, ale i respektování individuálních potřeb každého jednotlivého člověka s demencí a ochranu jeho důstojnosti.

Všeobecné sestry se stále častěji setkávají s komunikačně a eticky náročnými situacemi v rámci rostoucí skupiny pacientů postižených neurodegenerativními onemocněními, jako jsou Alzheimerova demence a Parkinsonova nemoc či amyotrofická skleróza. Tyto nemoci vedou ke komplexním výzvám v oblasti kognitivních, emočních a behaviorálních funkcí. Dodržování komunikačních a bio etických zásad se stává nezbytně důležité.

Klíčová slova

Etika, etické problémy, etické výzvy, etické zásady, etické přístupy, kognitivní porucha, pacient trpící demencí, mírná kognitivní porucha, ošetrovatelství, ošetrovatelská péče, všeobecné sestry

Cíl práce

Zmapovat a sumarizovat aktuální publikované poznatky, které se týkají etické problematiky v ošetrovatelské péči o pacienty kognitivní poruchou.

Metodika výzkumu

Pro naši práci jsme zvolili tzv. tradiční přehled (traditional review), který je shrnující přehled dosavadních poznatků o určitém tématu za zvolené časové období. Stanovili jsme časové období pro vyhledávání zdrojů v posledních pěti letech (2018–2023). Do konečného přehledu zařazeno 12 výzkumných studií.

Prezentace a interpretace výsledků

Z vybraných 12 studií, na jejichž základě byla provedena analýza, bylo rozděleno do kategorií podle účastníků výzkumu na odborné zdravotníky, rodinné pečovatele a studenty zdravotnických oborů. Tento přístup umožnil detailnější charakterizaci etických dilemat v různých kontextech.

Pro zdravotníky bylo těžké se rozhodovat o další ošetrovatelské péči, zda upřednostnit efektivnější a rychlejší intervence nebo se soustředit na rozvoj autonomie. Jeden z problémů vznikl, když se sestry střetávaly s etickým dilematem rovnováhy mezi autonomií a nutnou péčí, přičemž se zaměřovaly na prevenci násilí, ale zároveň uznávaly existenci situací, ve kterých mohou být nucené intervence nezbytné. Další problém, který byl identifikován, spočívá v procesu získávání souhlasu v péči o pacienty s demencí, který zahrnuje reflexi nad výzvami interpretace neverbálních signálů a potřebou získání platného souhlasu, přičemž je třeba brát v úvahu neustálé změny v autonomii ovlivněné stavem osob s demencí.

Z perspektivy rodinných pečovatelů, věnujících se neformální péči, kladou důraz na autonomii a individuální preference pacientů, což ovlivňuje jejich rozhodování o péči. Naopak, profesionální zdravotníci, mohou mít

tendenci klást větší důraz na odborné aspekty péče. Mezilidské vztahy hrají v neformální péči klíčovou roli, jak zdůrazňuje studie z Norska o ponižování důstojnosti. Příbuzní pečovatelé zažívají ponižující situace spojené s mezilidskými interakcemi, což podtrhuje význam zachování důstojnosti a respektu k autonomii. Důležitost edukace o demenci je zdůrazněna, což poukazuje na potřebu informovanosti a vzdělávání.

Studie zaměřené na studenty zdůraznily transformační sílu simulačního vzdělávání v oblasti péče o osoby s demencí. Toto učení nejen rozvíjí kognitivní dovednosti studentů, ale také posiluje jejich emocionální a praktické schopnosti. Komunikace byla klíčovým prvkem ve vzdělávacím procesu, ať už jde o budování důvěry nebo porozumění potřebám pacientů.

Etické úvahy a právní aspekty zdravotnické praxe byly důležitou součástí vzdělávání, přičemž porozumění legislativě bylo klíčové pro bezpečnou a etickou péči. Významným efektem simulačního vzdělávání byl také nárůst empatie studentů vůči osobám s demencí, což je krok ke zvýšení citlivosti a důstojnosti v péči.

Závěr

V této bakalářské práci, která byla vedena jako přehledová studie, jejíž tématem byly etické aspekty ošetrovatelské péče o pacienty s kognitivní poruchou. Stanovili jsme si zde hlavní cíl, zmapovat a sumarizovat aktuální publikované poznatky o etické problematice v oblasti ošetrovatelské péče. Dále nám z prací vyplynuly kategorie, které byly zaměřené na hlubší porozumění psychosociálním aspektům péče o osoby s demencí a zdůrazňují důležitost respektu k autonomii, důstojnosti a kvalitní

komunikace v rámci poskytování péče této zranitelné skupině. Zaměřili se také na vzdělávání a postoj všeobecných sester v dané problematice.

Zdroje

SCHWARZOVÁ, Kristýna. *Etické aspekty ošetrovatelské péče u nemocných s kognitivní poruchou*. Bakalářská práce. Plzeň: ZČU v Plzni, Fakulta zdravotnických studií, 2024.

HOLMEROVÁ, Iva, Eva JAROLÍMOVÁ a Jitka SUCHÁ. *Péče o pacienty s kognitivní poruchou*. 2. vyd. Praha: Česká alzheimerská společnost, 2009. Vážka. ISBN 978-80-86541-28-0.

ŠÍMEK, Jiří. *Lékařská etika*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5306-5.

MUNZAROVÁ, Marta. *Zdravotnická etika od A do Z*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-1024-2.

PTÁČEK, Radek a petr BARTŮŇEK. *Etické problémy medicíny na prahu 21. století*. Praha: Grada, 2014. Edice celoživotního vzdělávání ČLK. ISBN 978-80-247-5471-0.

THOFT, Diana Schack, Alison WARD a Jane YUELL. *Journey of ethics - Conducting collaborative research with people with dementia*. Dementia [online]. 2021, 20(3), 1005-1024 [cit. 2023-06-13]. ISSN 1471-3012. Dostupné z: doi:10.1177/1471301220919887.

Kontakt na autora

KristynkaSchwarzova@gmail.com